

**Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет**

САВЧИН АННА РОМАНІВНА

**ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКУ В УМОВАХ ВІЙНИ
072 «Фінанси, банківська справа і страхування»
(галузь наук - Управління та адміністрування)**

**Автореферат на здобуття
другого (магістерського) рівня вищої освіти**

Івано-Франківськ – 2023

Дипломна робота виконана в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника

Науковий керівник:

к.е.н., доц. Мацьків Володимир Володимирович, доцент кафедри фінансів

Рецензент:

д.е.н., професор кафедри менеджменту та маркетингу Благун І.І.

Захист відбудеться «20» грудня 2023 р.

Дипломну роботу надано до захисту «16» грудня 2023 р.

Завідувач кафедри

Омелян Левандівський

ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	6
1.1. Економічна сутність фінансової стійкості банку	6
1.2. Фактори впливу на рівень фінансової стійкості банку.....	16
1.3. Методичні підходи щодо оцінки фінансової стійкості банку	24
Висновки до розділу 1.....	35
РОЗДІЛ 2	37
АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК».....	37
2.1. Оцінка стану банківської системи України в умовах війни.	37
2.2. Загальні організаційні та фінансові характеристики діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки.....	45
2.3. Аналіз рівня фінансової стійкості АТ КБ «Приватбанк».....	58
Висновки до розділу 2.....	66
РОЗДІЛ 3	69
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК» В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	69
3.1. Проблеми забезпечення фінансової стійкості банку в умовах війни.	69
3.2. Розробка заходів щодо досягнення оптимальних параметрів фінансової стійкості та надійності банку в умовах воєнного стану.....	72
Висновки до розділу 3.....	81
ВИСНОВКИ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	85
Додатки.....	92

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Кризові явища, викликані повномасштабним вторгненням російських військ на територію України, призвели до посилення фінансової нестабільності, яка зараз впливає на економіку нашої країни. Це підкреслює важливість забезпечення стійкого економічного розвитку, який значною мірою залежить від надійності банківського сектору. Ключовими факторами для отримання довіри інвесторів, клієнтів та партнерів до банківських установ є їх фінансова стійкість і стабільність в діяльності. З приводу нинішньої ситуації, проблема забезпечення і зміцнення фінансової стійкості банків в умовах економічної нестабільності та воєнних дій на території України набула загальнонаціонального важливості. Тому ефективно забезпечення фінансової стійкості стає стратегічним завданням для кожного банку.

Багато наукових праць провідних дослідників та вчених-економістів, як вітчизняних, так і зарубіжних, було присвячено розробці теоретичних положень та методологічних підходів до проблеми забезпечення та управління фінансовою стійкістю банку. Серед них можна, зокрема виділити: Л.Г. Мельник, Р.І. Шіллер, В.М. Коваль, О.В. Дзюблюк, Р.В. Михайлюк, В.П. Пантелеєв, С.П. Халява, М.Д. Герасимович, Л.М. Єріс, О.В. Крухмаль, Ю.С. Масленченков, Дж. Синки, Р. Рейлі та інших.

Незважаючи на велику кількість наукових досліджень, що були проведені за цією темою, і на наявність численних наукових праць щодо забезпечення та управління фінансовою стійкістю банків, неможливо стверджувати, що ця проблема була остаточно вирішена. Зокрема, питання визначення фінансової стійкості банку залишається предметом обговорення й досі.

Метою магістерської роботи є дослідження та вдосконалення методичних підходів до визначення фінансової стійкості банку, а також вивчення проблем, пов'язаних з її забезпеченням і управлінням в умовах воєнного стану.

Для досягнення даної мети було поставлено такі завдання:

- розкрити економічну сутність фінансової стійкості банку;
- визначити фактори впливу на рівень фінансової стійкості банку;
- дослідити методичні підходи щодо оцінки фінансової стійкості банку;
- здійснити оцінку стану банківської системи України в умовах війни;
- провести аналіз загальних організаційних та фінансових характеристик діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2022 роки;
- проаналізувати рівень фінансової стійкості АТ КБ «Приватбанк»;
- розглянути проблеми забезпечення фінансової стійкості банку в умовах війни;
- визначити заходи щодо досягнення оптимальних параметрів фінансової стійкості та надійності банку в умовах воєнного стану.

Об'єктом дослідження є фінансово-економічні процеси забезпечення фінансової стійкості та надійності комерційного банку в умовах невизначеності воєнного стану.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти оцінювання та прогнозування фінансової стійкості комерційного банку в умовах воєнного стану на прикладі АТ КБ «ПриватБанк».

Теоретична та методична основа цього дослідження включає різноманітні загальнонаукові та спеціалізовані підходи та методи дослідження. Зокрема, використовується діалектичний підхід для встановлення причинно-наслідкових зв'язків між явищами і процесами у банківській сфері та їх взаємовпливу на економічну сферу.

Також застосовується системний підхід для розгляду сутності фінансової стійкості та надійності. У процесі аналізу поточного стану фінансової стійкості та надійності банку і дослідження процесу управління використовуються різні методи, такі як аналіз і синтез, індукція і дедукція, аналогія і екстраполяція, узагальнення, а також статистичні, табличні та графічні методи, а також економіко-математичні підходи.

Інформаційну базу дослідження склали різноманітні джерела і

документи. Вона включає в себе теоретичні та науково-практичні дослідження вітчизняних і зарубіжних вчених, а також законодавство України і нормативні документи. До неї також входять статистичні матеріали Національного банку України та статистичні показники щодо діяльності банків в Україні.

Крім того, інформаційна база включає матеріали та дані від Асоціації українських банків і бухгалтерську та фінансову звітність АТ КБ «Приватбанк».

Наукова новизна дослідження полягає у вдосконаленні методичних підходів до управління фінансовою стійкістю та надійністю банку. Цей підхід відрізняється від існуючих тим, що він дозволяє провести комплексну оцінку фінансової стійкості банку і встановити оптимальне співвідношення між стійкістю і дохідністю, а також сформуванню відповідну оптимальну структуру балансу комерційного банку.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що теоретичні положення, висновки та пропозиції, а також розроблені методичні рекомендації щодо управління фінансовою стійкістю та надійністю, можуть бути використані банківськими установами в їхній роботі.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження та їхнє практичне значення доповідалися на «Звітній науковій конференції студентів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника за 2023 рік».

Структура роботи. Магістерська робота складається з вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (80 найменувань), 15 рисунків, 17 таблиць та 2 додатків. Загальний обсяг роботи 92 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У розділі 1 «Теоретичні аспекти фінансової стійкості банку в умовах війни» авторкою було проведене дослідження концептуальних та методологічних аспектів оцінювання та управління фінансовою стійкістю банківських установ. Були розглянуті поняття фінансової стійкості банківських установ, включаючи їх здатність виконувати свої функції та зобов'язання навіть в умовах війни. Досліджено основні фактори, які впливають на фінансову стійкість банківських установ, такі як ризики, капітал, ліквідність та ефективність управління ресурсами.

У розділі 2 «Аналіз фінансової стійкості комерційного банку на прикладі АТ КБ «ПриватБанк» була проведена оцінка стану банківської системи України в умовах війни. Також авторкою проведений аналіз фінансового-економічного стану та фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк». Також в цьому розділі проводився комплексний аналіз фінансових показників та індикаторів, що дозволило оцінити фінансову стійкість АТ КБ «ПриватБанк», виявити потенційні ризики та визначити особливості управління фінансовою стійкістю даної фінансової установи.

У розділі 3 «Проблемні аспекти забезпечення фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк» в умовах воєнного стану» викладаються пропозиції відносно розробки стратегічних заходів з метою покращення фінансового стану та стійкості банку. У цьому розділі досліджуються різні шляхи та підходи, які можуть сприяти поліпшенню фінансових показників та забезпеченню стійкості АТ КБ «ПриватБанк». Авторка пропонує розробку конкретних стратегічних заходів, спрямованих на вирішення виявлених проблем і покращення фінансового стану банку. Ці заходи можуть включати покращення кредитного управління, оптимізацію витрат, залучення додаткового капіталу, розробку ризик-орієнтованих стратегій та інші.

ВИСНОВКИ

Дослідження проблеми оцінки та управління фінансовою стійкістю та надійністю в сучасних умовах розвитку банківської системи України дало змогу сформулювати наступні рекомендації та пропозиції, спрямовані на удосконалення методологічних і практичних завдань:

1. Проаналізувавши підходи вітчизняних та зарубіжних вчених до поняття «фінансова стійкість банку», було запропоноване узагальнене визначення цього поняття. Фінансова стійкість банку охарактеризована як якісна характеристика фінансового стану банку, що включає в себе елементи, такі як достатність, збалансованість і оптимальне співвідношення фінансових ресурсів і активів.

2. Важливими аспектами фінансової стійкості є збереження ліквідності і платоспроможності, зростання прибутку та мінімізація ризиків, здатність боротися з непередбаченими втратами та зберігання стану ефективного функціонування, а також можливість відновлення життєздатності в разі її раптового порушення.

3. В ході дослідження було визначено чинники, які впливають на фінансову стійкість банку і визначено ступінь їх впливу на фінансовий стан банку. Це дозволило зрозуміти, які аспекти потребують особливої уваги та контролю для забезпечення стабільності банку.

4. Встановлено, що не існує єдиної універсальної методології аналізу фінансової стійкості, оскільки фінансовий ринок постійно динамічний і чутливий до змін. Це підкреслює необхідність постійного оновлення і адаптації методології аналізу до змінних умов.

5. У роботі був проведений аналіз показників фінансової стійкості банківської системи в умовах війни та визначено місце АТ КБ «Приватбанк». Цей аналіз надає можливість виявити місце банку в контексті загального розвитку банківської системи та оцінити його фінансову стійкість у порівнянні з іншими учасниками ринку.

6. АТ КБ «Приватбанк» є одним із найбільш динамічно розвиваючись банків України та займає лідируючі позиції в банківському рейтингу країни. Це свідчить про успішну роботу банку та його здатність ефективно конкурувати на ринку.

7. Після аналізу обсягів активів АТ КБ «Приватбанк» видно, що загальна сума активів зросла з 2019 по 2022 рік, аналогічна тенденція спостерігалася і у випадку грошових еквівалентів. Найбільшу частку у структурі активів банку складають цінні папери. Зобов'язання банку також значно зросли за цей період, особливо завдяки збільшенню депозитної бази. Важливо відзначити, що цей ріст депозитів переважно відбувся за рахунок коштів фізичних та юридичних осіб, що свідчить про довіру клієнтів до банку.

8. Аналіз фінансово-господарської діяльності банку за період з 2020 по 2022 роки вказує на зменшення чистого прибутку, головним чином через зменшення чистого процентного та комісійного доходу. Однак, банк продемонстрував підвищену оборотність капіталу та фінансову стійкість завдяки зміні структури джерел фінансування та здатності відповідати за свої боргові зобов'язання.

9. Загалом, АТ КБ «Приватбанк» залишається важливим гравцем на банківському ринку України, і не дивлячись на деякі виклики та зміни у фінансовому стані, він продовжує підтримувати свою лідерську позицію та забезпечувати фінансову стійкість.

10. Згідно з результатами проведеного дослідження, можна зазначити, що для забезпечення фінансової стійкості та надійності банків у ситуаціях воєнного стану важливо дотримуватися основних концептуальних принципів та використовувати економіко-математичне моделювання для виявлення можливих ризиків і розробки стратегій їх управління.

11. До умов забезпечення фінансової стійкості сучасних банківських установ можна віднести наступні аспекти: підтримка достатнього, але не надмірного рівня власного капіталу, збалансована структура активів, пасивів і грошових коштів, підтримка належного рівня прибутковості банківської

діяльності.

12. Ключовими параметрами фінансової стійкості банку є соціально-політична ситуація в Україні, загальна економічна кон'юнктура та стан фінансового ринку, а також внутрішня стабільність банківських установ. Навіть в умовах воєнного стану, банківський сектор України поступово стабілізується. Хоча ця тенденція ще не є стійкою на даний момент, очевидно, що банківський сектор стає більш прозорим і передбачуваним як для регуляторів, так і для основних учасників ринку. Це підвищує довіру до банківського сектору, а якість управління банківськими ризиками зростає.

Отже, поточний фінансовий стан української банківської системи потребує трансформаційних заходів для покращення її функціонування. Ці напрями повинні бути визначені відповідно до проблем, з якими стикається банківська система.

СПИСОК ОСНОВНИХ ДЖЕРЕЛ.

1. Бойко В.М., Волкова Н.І. Управління фінансовою стійкістю банківської системи в контексті волатильності фінансового ринку. *Modern Economics*. 2021. № 27. С. 21-28.
2. Горбунова Ю.Р., Шевцова О.Й. Управління фінансовою стійкістю банку. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2022. № 4 (80). С. 104-111.
3. Дребот Н.П., Галайко Н.Р., Галько О.Р. Актуальні проблеми планування банківської діяльності та шляхи їх вирішення. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2021. №21.14. С. 191-199.
4. Коваленко В. В. Методи аналізу та управління фінансовою стійкістю комерційного банку. *Вісник Української академії банківської справи*. 2021. № 2. С.39-48.
5. Левандівський О.Т., Криховецька З.М., Мацьків В.В. Ринок цінних паперів у фінансовому забезпеченні грошово-кредитних відносин. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону* : науковий журнал. Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2022. Вип. 18. Т. 2. С.184-193.
6. Рисін В.В., Біда А.П. Фінансова стійкість банку: чинники та особливості забезпечення. *Ефективна економіка*. 2021. №3. URL: economy.nauka.com.ua/pdf/3_2021/3.pdf.
7. Саун О.С., Щур Р.І., Мацьків В.В. Фінансові аспекти підтримки бізнес-сектору України в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону* : науковий журнал. Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2022. Вип. 18. Т. 1. С.50-60
8. Саун О.С., Щур Р.І., Мацьків В.В., Білий М.М. Формування інвестиційного ресурсу структурної модернізації національної економіки як фактору відновлення в післявоєнний період. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону* : науковий журнал. Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2023.

Вип. 19. Т. 1. С. 270-277.

9. Швайко М. Л. Сучасні тенденції розвитку банківської системи України. *Соціальна економіка*. 2022. Вип. 63. С. 145-155.

10. Щур Р.І., Мацьків В.В., Плець І.І. Особливості функціонування небанківських фінансових установ в умовах воєнного стану. *Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова*. 2022. Т. 27. Вип. 4(94). С.46-49.